

En' altra Sogra.

Comedia b un acte y en vers catalá original

de
Abelardo Coma.

Estrenada ab extraordinari éxit en lo Teatro del Lívoli la nit del 5. de Maig de 1884, á benefici de la primera dama característica Dª Agneta Monner.

Acte unido.

D ^a Agneta Monné.	D ^a Gracia.	2 ^a	55	anys.
D ^a Maria Abella.	Elvira.	1 ^a	25	"
D ^a Juana Capdevila.	Dr. Antoni.	2 ^o	50	"
D ^a Dolors Libre.	Perico.	1 ^o	30	"

Lo teatro representa una sala sencillament arre-
glada: porta al foro, que dona al corredor, y un'altra porta
a cada costat. A la dreta de la porta del fondo, una consola
ab jeros candelabros, y un cuadro gran ab un retrato antich
pintat a l'oli, de un senyor vell, collocat sobre la porta
mateixa ma.
del dret; alfombra y varios cuadros silleria.

Villo Babancci a la dreta;

Escena 1^a

Llivia y Berico. Ella sentada al prop la tauleta de cosí,
y ell passejantse de dreta a esquerra del escenari, y sen-
se ré al cap, reflexionant diu:

Ber. ¡ Ta m'ho deyan los companys!...
¡ no't casis, home, Berico!...
¡ mira que robras un mico!...
¡ te'n veurás los desenganys!...
Pero, cá; no'ls escoltava;
com cap d'ells era casat...
mes jo'm creya, la veritat;
que l'enveja se'ls menjava.
¡ Tant de bo'ls hagués bregut,
que jo' haguera tret la rifa!
¡ La sogra!... si hasta esgarrija
senti'l nom, de tant que put.
¡ Digas?... i no es cert lo que dich?...
¡ Respon, dona!...

Ll. (asint.) ¡ Bde ho veig prou!

Ber. Es clar, qu'ho veus; i y no't cou,
que jo'm veig b tal fatich?...

Ll. ¡ Mes, repira que, m'es sa mare.

Ber. i al aixó, que't penses dir?...
i creus que jo, tindh de patir
per que es tá mare? ¡ no encare!...
daps qu'ab mi no hi té cap dret.

Ll. No t'ho vuy pas sostenir.

Ber. Es que ja ho pots torna á dir;
no hi té dret ni tort.

Ll. (ap.) ¡ Pobret!...

Dev. Ja saps que cuan va entrà a qui,
 l'hi vaig di: — Es mal lo que fem;
 per que 'ls dos no filarem —
 y ella va dir: — Si, home, si —
 Ja ho has vist tu, si hem filat
 Es clar.

Dev. Com lo gat y'l gos;
 ni un sol rato de repos
 sent ella aqui, m'ha tocat.
 Ja veus que no parlo 'l broma...
 Venir sogra; qui ho diria!...
 ja es la pitxor malaltia
 que pot arrastrar un home.

Dev. Tot aixó que dius, es palla;
 ves ~~jo, que es~~ lo que m'hi puch fer?...

Dev. ¡Di tot se pugues desfer!...
 Dev. ¡Que?...

Dev. Desfeya a n'ella... (furiós)
 Dev. ¡Palla!...

Dev. Saps que cuan jo treballaba,
 lo gendre era lo seu Déu;
 com gastaba tot lo meu,
 tot lo seu arreconaba.
 Mes com ore, s'estroncat
 lo filó, no tenint feina,
 tindr jo, un dia, qu'ab un' eina
 cometi un assassinat; (moviment d'hoira.)
 mes, per llibrarmi d'aquet xfet,
 demans a Déu, de tot cor:
 ¡Avants de tenir tal mort, (absant las mans
 al cel.)
 peculo al pobre Beret. —

Elv. No diguis així, Berico;
 qu' hasta m fas esgarrijar.

Ber. Es que no m puch aguantar...
 callaré, si t mortifico.

Elv. Es clar; si no hi ha remey...

Ber. i Remey?... prou que n trovaria.

Elv. i Quin?

Ber. Mira; l' escanyaria

Elv. ¡Calla, boig!... ¡vaya una ley!...

Ber. Prou veig que l que s vol no s logra;

per que jo proposaria
 la ley, que l que s casaria
 de primé s menjés la sogra.

Elv. Lo qui ho fes ja estava fresch.

Ber. Com que prou s' atiparia,
 axi encare estalviaria
 tots los cuartos de l refresch.

Ber. Per çó, es clar; tindriam fama
 d' antropofagos; bé, i y qué?...

ningu crech que ns donés res;
 axi un mal no s' esparramá.

¡Quan penso b aquell bon sou
 que la casa á mi m donava!...

tant com volia guanyava,
 fins que vá entra l sociu nou.

Poch temps despues, vé la fevre;
 tot ja vá de cap girell,

y afegeix á n' al tropell
 lo pitró; la casa quiebva.

Ber. çó es clar, qu' ave ta mare
 no m pot veurer ni dragar;

per que en l'obediència d'arreconar,
te de treurer los seus ore.

Lv. De's veu j'ou.

Per. ¡Y tal, si's veu!...

Donchs, escolta.

Lv. Digas.

Per. Mira:

D'avuy á endevant, llvira,
á cosa no hi posa un peu.

#

Escena 2ª

Dits y la senyora Gracia, qu' habent escoltat uns
cuants versos á la porta, entrant, diu:

~~La Grac.~~ No; pero n'hi poso dos.

Lv. ¡La mare, Déu meu! (ap.)

Per. (ap.) ¡La sogra!

La Grac. Tot cuant jo desitxo's logra,
sense fé esforços, rich ni gros.

(absorta) Si haig de servir de destorç,
tot sequit m'apartaré...

¿Que s'heu tornat de paper?...

Per. (ap.) ¡Mal com no se't menja un corp!..

La G. ¿Qu'heu quedat sense paraula?..

¿Beriquet, qu'es lo que't passa?..

Per. Aixó ja es un riquet massa;

apartat.. (agafant la tauleta de cusi, mes l'lvira'l
deté.)
¡Deixa la taula!..

Lv. Deixal fé, á n'aquet mil homas,
avener qu'es lo qu'intenta!..

Per. Signi, si vol, mes prudenta,

que no estem aquí per bromas.
1^a G. Dé; i que hi dius tu 'l tot això?...
¡bon descans té' ab tu, ta mare!...

Per. ¡da mare l'hi diu, encare!...

1^a G. ¡oh sa mare; si senyor.

Per. Surti d'aquí.

1^a G. No'm moure.

Elv. ¡Berico!... (plorant.)

Per. Senyora Gracia...

fare avuy una desgracia,
l'hi juro; surti al carrer.

Elv. ¡Berico meu, per favor,
calmat!... ¡Mare, no s'enfai!

1^a G. ¡No't crequis pas que m'agradi
que'm posi com un drap tort!...

Per. Donchs es tot lo que's mereix;
y si á cas no te memoria,
posi atenció 'l un' historia
que vosté no desconeix;
+
Da cosa d'uns cinch cents anys...

1^a G. ~~¡Beixem pendre~~ ~~¡No'm posi~~ una caviра!... (sorpresa.)

Per. ~~¡Da fa be, ja.~~ ~~¡Si delira!~~ ~~¡Si delira!~~ (s'assenta.)

1^a G. ¡Deliro!... ¡los desenganys!...

1^a G. hi dit cinch cents, per dir cinch.
Bueno, bueno, digas, si; ¡que despues me toca á mi!
Per. Cap...
Da cinch anys que m'vaig casar,
com sap vosté y tots sabem:
jo al frente d'un magatzem,
y ab son mes que regular,
sostenia aquesta casa
com si fos un rich hereu,

Per. Cap...
cinch anys de...
mencions...
en ombra.

y en fi, no tenia preu
 lo goig nostre, en forta basa.
 La pau, la tranquililitat,
 l'armonia, l'nostre amor,
 lo qui aqui gosava'l cor...
 aixó, tot se'ns ha acabat.
 Vosté sap, que fa com cosa
 d'uns tres anys qu'está' b' nosaltres,
 per que'ns vá dir: — A vosaltres
 no os faré jo, gens de nosas;
 Vivré mes acompanyada,
 y hasta os puch fer de minyona;
 per que si entra un'altre dona
 l'hi tindreu de dar soldada.
 Jo vos aniré a comprar
 y os puch fer la demes fema;
 vosaltres, com rey y reina,
 res tindreu que desitjar. —
 Jo, veient tanta ventatxa
 e' instat sempre per l'lvira,
 vaig fé alló de... arronsa-estira...
 y al poch temps... ¡pam!... l'equipatre.
 Jo ja'm vaig veurer ferit,
 pero vaig dir: pren paciencia;
 mes, al veurer sa presencia
 vaig trovar men benedit.
 Per cò, sempre vaig callar
 per no dá un disgust a n'ella; (per l'lv.)
 mes, debia nostra estrella
 ser, l'haberla de tastar;
 per que al poch temps de sé aqui

incomprensible per l'india.

no mirava 'l disgustarnos,
contradi en tot, y atiparnos
de rahons, com se sol dir.

Si 'ns queixavam del menjà,
per ser tot de costum vella,
vosté deya, 'l cantarella:

— Prou bó qu' es lo bacallà —

Mes com qui res hagues dit,
per que ja es prou gata manla,
un' hora ó altre, aquí á la taula,
treya, bacallà bullit.

Au' era un menjar delicat,
vosté deya, si 'ns queixavam;
y á l' altre ápat, s' assentavam,
y ¡ pan!... bacallà ofegat.

— Portins alguna costella

per diná ó be per sopar —

Donchs binyols de bacallà

petavam á la payella. (senyalant á la cuina)

Si deyam: — Fassi croquetes

de gallina ó de llomillo, —

á taula 'ns treya un platillo

fet de bacallà 'l mongetas.

Sap, que, carn ab mixarnons,

á nosaltres, bé 'ns agrada,

donchs vosté, tussuda... y nuda;

menjen bacallà 'l sigrons.

Nosaltres, es clar; confusos,

vénver qu' ab tot s' oposava,

fins que 'ns passava, y nos dava

mes tart, bacallà 'l óus duros.

vosté, Prou devia dir:
~~entre si, vesté, diria:~~
— ¿ Del menjà que 't dono t' cauvas?
~~¿ qu' rapat? ¿ bacallà 'l panons~~
y pinyons, ~~¿ carabasses~~ ¿ sí?
¿ qui manca aquí? —

Si voliam mandunguillas,
 vosté i si?... bacallá 'b trampa;
 que 'l nom sol, hasta m'entrampa
 los peus y las pantorrillas.

Demanava jó, un bíftek,
 ó un cervell; y lo que veyas,
 un plat de trossos com teyas,
 y era al fi, bacallá sech.

Jó, 'l menja, may com un dudu
 hi demanat; pero al menos
 si ~~hem~~ ^{volem} volgut menjar vellenos,
 no 'ns donqui bacallá 'b such.

- ¡No 'ns ^{enfassi} ~~deixem~~ tant!... ~~Donchs~~ deixauna
 vosté deya, 'b alegria;

y a taula, al vespre, surtia,
 es clar; bacallá a la llauna.

- ¡Aixó, no es la menja meua!..

fassin, ó llengua estufada,
 ó si vol, xipia ofegada... —

Donchs vosté, bacallá 'b seba.

Bacallá en lloch de rostit,

y si anavan molt baratas

feya bacallá 'b patatas,

ó 'b tumatedh, ó fregit,

ó 'b sanfaina, ó bé 'b arros,

ó 'b dimonis de l'infern;

q' un patir, may, mes etern

no hi pot se; si es horroros!..

ay d'aixó estich enbafat;

y per có a casa no 's gosa;

vosté a casa ha dut la nosa,

y hasta 'ns ha embacallanat.
Mes no sé com ha sigut,
ó un voler de Déu serà,
que, menjant tant bacallà
no 'ns haguem tornat tots muts.

1^a G. Donchs avoca, home; enrahona;
i encare no estás prou fart?...

Per. Això es la primera part;
ave escolti la segona:

1^a G. ¡Es que tindr un cap axins... (gros.)
Perico, cap dupte 't cápiga!...

Per. Es qu'encare vuy que sapiga
quins eran tots los seus fins.

1^a G. ¿Los meus fins, dius?... veyam, parla.

Per. Si senyora; cuan vosté
và entrà aquí, và ser per que
và pensar qu'à l'acceptarla,
tot lo seu establiment,
y ab l'excusa de servirnos,
buscava sols l'impiuarnos
la pau qu'à casa hi havia. +

Quig qu'ab ~~los~~ ^{los} ~~seus~~ ^{seus} instints, ~~seus~~
mala fe, y altres raxeras... (Elvira s'aixeca y se'n va)
i se'n vas? (Elvira ho afirma b un moviment.)

1^a G. Per sentir ximpleras,
já fas bé, d'anarten dints.

Per. Per que à vosté l'hi convé.

Escena 3^a
La 1ª Gracia y Perico.

Ja. G. ~~Bueno, bueno, digas, si;~~
~~que despues me toca a mi.~~
 Ser. ~~Si se'n faren, parlaré.~~
~~cont'moure.~~

~~Vosté tot lo seu afany ...~~
 aquet era'l
 y com es tant mala pena z
 ha fet may
 no ~~se'n~~ res sense cua,
 no'm digui pas qu'es engany.
~~y de pensar-m'ho, no era engany.~~

Si Vosté 'l teatro ^{ha} criticat
 dient, qu' allà tota la gent
 se perverteix al moment.
 De 'ls cafés, igual ^{ha} parlat;
 d'ania 'ls toros, lo mateix;
 z ania 'l ball, ~~era~~ ^{es} na' ~~l' infern~~, a l' infern;
 y no ~~se'n~~ mirat 'l pati etern
 que 'ns hem fet, menjant de peix;

No per que deya que 'ls pecats
 los teniam que pagar,
 sent vosté, qui a confessar
 anava per tots plegats.

No Mes vosté sempre mirava
 de poguerse fer los seus; (senyal de diners.)
 per que es clar; sent tant jueus,
 dejmant se 'ns perdonava.

~~Vosté y ademés de tot aixó~~
~~com si fos cosa precisa,~~
~~qu' ab de avaricia, l'hi precisa;~~

Dir: - Tem mal; despues a missa,
 cop de puny que te crió - (com qui fa santus.)
 L'avaricia la domina,
 y com qui ab tot té que dir,
 si's va aquí, per que's va aquí;
 si's va allà, també barrina.

dent merquima y batxillera
s' anat a enterar, si jó,
no tenint colocació
feya gaire 'l culavera;
pues fins sé que vosté ha dit,
que si jó tot m'ho jugava;
y acabat, l' excusa daba
q' un lladre m' havia ixit.

De'l que faig, tindrè llibertat,
y en tot prenh las mevas midas;
vosté, anant y dient mentidas
de tot, busca la vritat.

Sens mirar vosté, allà ahont toca,
lo seu nom fins hi perilla,
puig que, deshonra la filla,
la mare, 'l sa pròpia boca.

J. G.

¡Berico!... (picada.)

Ber.

Esperi una estona...

J. G.

Es que, ja hi escoltat prou. (s' alça)

Ber.

Ja m'ho penso que l'hi cou;
pero no s'hi enfondi, donu.

Seguir un xidi. (ab carinyo forsit.)

J. G.

(ap. viu, assentanse:) ¡Ay, jó m' fonch tota!

Ber.

Aixís.

J. G.

(ap.) ¡No hi veig de cap ull!

Ber.

(id.) No mes falta arrenca 'l bull,
y ~~al moment~~ ^{tot} ~~seguit~~ ¡Bóm!... explota.

(alt.) Com deya: algunas setmanas
fará que busco una casa
de comers, y no sent ara
me pendran, fins sense ganas.

Pero com no treballant
 no l'hi hem dat may cap diner,
 s'ha cregut qu' a casa, res
 s'hi trovaria; y frisant,
 vostè hagut d'aflixà'ls seus
 pensantse fé un sacrifici,
 per que pert lo benefici;
 pues qu' encare son de'ls meus.
 Com que vostè'ns los guardava,
 molt just es pues, qu' are'ls tregui
 sens di als altres que li degui
 res, com per tot escampava.

~~Com jo ja no hi pucut mes~~
 Com jo ja ^{deya:} no poguent mes
 aguantar aquesta vida
 per ^{cap} ~~ta~~ costat, desseguida

he dit: — **Naya**, precis es (Per Eliva.)
 que surti ta mare, o jo;
 per que jo ja hi sufert prou;
 o busquem nos un pis nou,
 o ella toca'l pirando. —

J. G. Donchs si me'n vaig, algun dia
 vos vuy veurer plens d'apuros.
 Per. Guardo encare uns cuants cents duros
 per lo que jo ja'm temia.

J. G. ¡ Llamps!... (ap.)
 Per. ~~¿~~ Are si vol, pot
 pendre la paraula en pró,
 o bé en contra, qu' al qu' es jo
 ja mes, ~~no dire~~ ^{ni vol} un mot. ~~¿~~

no dire

~~que es un de'ls millors refrans
 que'l pot ben tenir present;~~

~~que diu. — Guardat de la gent
que va tras los castellans~~

Vaja ja l'escolto; digui.

D. G. ¡No puch mes! (s'alsa resoluda.)

Per. ¡Dó!... (sorpres.)

D. G. (se'n va.) ¡Ja'ns veurem!

Escena 4^a

Perico y Elvira, sur tint.

Elv. ¿Que se'n va? (Per se mare ~~sur tint,~~)

Per. Si; ja viurem.

Elv. Temo que la mort l'hi sigui
l'embrada qu' aquí ha pres.

Per. No t'espantis, aixó ray;
las sogras no's moran may
mentres viuen.

Elv. Veritat es.

¿Pero, que t'has proposat,
per dirli lo que l'hi has dit?

Per. Trou qu' ho pots haber sentit;
que volem la llibertat.

Elv. ¿Mes, ahont vols cre que's figui
la pobre, 'l tots los seus anys?

Per. Ella s'ha buscat los danys;
sent aixis, que's mortifiqui.

¿Qu'es lo que desitxas tu;
viure 'l ella ó viure 'l mi?

Elv. Viure 'l tu.

Per. ¿Viure 'l mi?

Elv. Si.

31
Ser. M' estimas donchs?

Elv. Com ningú
podrà may, mes estimarte.

Ser. ¿Sues consentis ab lo tractat?

Elv. Ser está 'b tranquilitat,
precis m' es tal gust donarte.

Sero ¿que 's dirá de mi,
si se sap tot, desseguida?

Ser. Qu' hem tornat de mort á vida,
será ~~el~~ lo que 'us podran dir.

Mes, ja que hem quedat entesos,
es envá 'l pensarhi mes;

tranquilisat, que molt es.

¡Si viurem com uns marquesos!..

Are adios, ¿ho sentis?

Elv. ¿Se'n vas? (trista.)

Ser. Elvira, l' deber m' ho mana;
contó qu' aquesta setmana
surtirem per fi, del pas.

Elv. ¿Com ho saps?

Ser. Já t' ho diré;
per are pren paciència;
vaig á fe una diligencia,
y en tornant t' ho explicaré.

Elv. Adios, donchs.

Ser. Adieu, Elvira.

Elv. No tardis pas á venir.

Ser. Desseguida seré aquí;
descansa. (agafa 'l sombrero y se'n va.)

Elv. (ab goig.) ¡Ser mi delira!

Escena 5ª

Elvira sola, s'assenta y s'posa á curi, prop la tauleta.

Elv. ¡ Sobre Berico; m'estima!..
 ell tant sols és má alegria;
 ell tant sols, que ni un sol dia
 son carinyo m'escatima.
 Mon desitx es son desitx,
 mon amor es son amor,
 pues tots dos, tenim un cor,
 qu'ell ne guarda mitx, y yo, mitx.
 Altre Déu per mi no hi há,
 que'l del cel, y mon espós.
 ¡ Lo que s'gosa cuem son dos
 que s'volan, no s'pot contar!..

Sí

Sent soltera, demanava
 per pugné omá'l cel, ser monja;
 y ell, es la mitxa taronja
 que'l meu cor necessitava.

No

Lo meu cor, que no vivia,
 prop d'aquell geni tant raro
 de la mare; pues reparo
 qu'era alló, eterna agonia.
 Mare m'es, no'm sap greu dirho;
 pues l'estimo com á mare.
 La mare s'estima, encare
 que végis que't clava un tiro.
 Contra ls pares, may se ven
 venjança; mes tindr de dir,
 que si un dia'l meu mori,
 tant sols á la mare ho deu;

per que 'l pobre, de disgustos
 grans, gosava cada dia,
 y en sa mortal malaltia
 sols tenia afany y sustos;
 y al escoltar son desvari
 menjada jo, als seus pens,
 deya, trist: — Aquesta creu
 també pujará al calvari! —
 Sentirlo, feya enternir;
 lo meu cor, d' un fil penjaba;
 — monja 't faras, (jo pensaba)
~~si a cas d' existir~~
 si a cas deixa d' existir —
 Com que remey no tenia
~~per tant mala y negra estada~~
 per tant negra y mala vida,
 mori 'l pobre, desseguida
 que va morir s'agonia.
 Quan d' aixó feya uns cuants mesos,
 per casarme 'm demana
 un jove, que va agradar
 á la mare; y ja promesos
 vam quedá 'l mateix moment.
 Vam seguir estimantnos molt,
 y al cumplir lo temps del dol,
 va efectuar-se 'l casament.
 La mateixa estimació
 dura encare, sense passa;
 ell tant sols va ser la causa
 qui olvides má vocació;
 pues que sent monja, jo veya

mes tart, que no'm convenia;
y al mateix temps coneixia
qu'era un desvari, l' que feya;
pues que ja prou trista estava,
sempre l' lo pare present,
que crech jo qu' a n' al convent
un mes, viva, no hi passava.
Mes, per fi; a copia de dias
y estimant a mon amant.
De cor, instant per instant
va renaixa ma alegria.

Escena 6^a

Elvira y la senyora Gracia, qui entra molt acalorada

1^a G. i Elvira, ahont es aquell tuno?...
i No vindr pas podh esmolida!...

Elv. i Mare meva!... i altre vegada?... (assustada.)

1^a G. Dispensa si t' importuno;
pero i ahont es aquell traïdor
qu' ab mi s'ha desvergonyit?

Elv. No hi es.

1^a G. ¡Que dius!

Elv. Ha surtit.

1^a G. i Ha surtit?... bueno, millor;
axis no' us destorvará.

Elv. i Que vol fer?...

1^a G. Qu' ab mi vindrás.

Elv. i Deixá a n' ell?... no ho cregui pas;
l' Elvira aixó no ho farà.

1^a G. Donchs ja t' ho faré fer jo.

Ell està excomunicat!...

Elv. Di no té cap mes pecat,
axis no 'm farà pas por.

1^a G. ¡Mireus la mosca dormida,
com respon, cuan l'hi convé;
mireus qui volia ser
moija, y està pervertida!...

Elv. Mare, deixiu correr tot,
crèguim; això es un mal plan.

1^a G. ¿Un mal plan?... ja estas callant.

Elv. Donchs axis no diré un mot. (retirantse.)

1^a G. Es que tens de veni' b mi;
despedeixten d'aquest home... (l'agafa.)

Elv. ¡Que diu ave!... ni per bromas,
~~¡Mare, No puch; ~~no~~~~ jo 'm quedo aquí!

1^a G. Doh ta mare, y dech mirar
pe'l ben estar de la filla.

Elv. La filla aquí, no perilla;
sols té aquí son ben estar.

1^a G. Pots estar donchs tu ben cega
estimant a ton marit,
quiell t'enganya y t'ha aburrit,
y en brassos d'altres s'entrega.

Elv. ¡Mare!...

1^a G. ¡D' un home axis, tem na!

Fugim; que se'n penedeixi...

Elv. ¡Mare meva, no menteixi

d'aquet modo, que s'condemna!

1^a G. No menteixo, es la vritat;
y a demés de lo que hi dit,
s'ha fet jugador, de nit,

per que no fos vigilant.

Elv. ¡Es fals!...

1^a G. ¡També té un silló
al trayato de Brumeya! (fentre creus.)

Elv. ¿No mes un?... vegi, jo m'creya
que n'tenia un batalló.

1^a G. Tot lo dia es al café;
juga al quinto y á billar,
qu'es un joch que surt molt car.

Elv. No 's comsi, no la creuré.

1^a G. Sens de créureu; jo t'ho juro.

Elv. Mes, vosté ¿com ho sap, tot,
que ho explica ~~el~~ mot per mot?

1^a G. Aixó si qu'es un apuro!... (ap. pensant.)
Per que m'ho ha dit lo sereno. (alt. de repent.)

Elv. ¡Vamos, mes no 's pot mentir! (ap.)
¿Vol que l'hi preguntí? (alt.)

1^a G. Si.

Elv. (ap.) Aixó es massa!... (alt.) ¿Diu si?... bueno:
~~Donde~~ demá cuam ~~se~~ vindrá ^{á cobra} (pe'l sereno.)
l'hi preguntó... (pe'l sereno)

1^a G. Anens. ~~Peró~~
~~mentrestant fajim...~~

Elv. Já may...

1^a G. ¡Vuy que vinguis!... (l'agafa.)

Elv. ¡Per Déu, ay!...

~~///~~
Escena 7^a

Ditas y Perico, qu' al entrar (y veient lo que passa) corre
cap á la senyora Gracia y agafantla pe'l coll diu:

Per. ¿Dols qui aqui l'escanyí?... (a'lv, pagafantla po'l coll.)
1^alv. ¡No! Ah!
2^alv. ¡Noy! Ah!
3^alv. ¡Ten guardarias!
Per. ¡Di!...

si qui a'fe, me'n guardaria!...
per vosté m'convertiria
si fos precis, en butxi.

1^alv. Noya, lliura...
Per. ¡En hora mala
sorti, que jo no respiro!...
¡sorti corrents, ó la tiro
prompte pe l'ull de l'escala!
¡Perico!...

2^alv. Demá vindré
pe'ls mobles.

Per. (ap. a lliura.) Així despatxo.
¡Ah; miri! aquest mamarratxo, (Se'l retrato gran.)
si no'l treu, l'hi cremaré
1^alv. Sí'l treuré.

Per. L'hi destaroto,
ó bé'l llenso; ~~perquè~~ qu'al que'l trova
lo porta a la bona nova,
creyentse qui es un exvoto.
1^alv. És lo cuadro del besavi.

Per. Dé, bé; sigui de qui sigui,
y enllestim: cuan vosté estigui,
loqui'l dos, que vuy qu'acabim
los trastorns d'aquesta casa.

1^alv. Mes nosa ja no os faré.

Per. Adieu, filla. (se'n va, b' lo mocador als ulls, y l'lliura que
Passiho bé. (pansa.)
Da trinta y penultima)

66
Ja es fora la sala rasca.

Escena 7a
Elvira y Perico.

Per. ¿Que tens dona?

Elv. (plorant.) ¡Es una mare!...

Per. ¿Et sap greu tenir pau?

Elv. May;
pero a mi'm causa un esglay
lo que acaba de passa' ore.

Per. Prompte se t'olvidará,
y hasta podrás alegrarte
si no m'enganya la carta
que ore m'acaban de dar.
Al moment d'entrá jo a qui,
lo carter me l'ha donada.

Mira, encare está tancada;
¿Vols que la llegeixi?

Elv. Si.

Per. Donchs l'obro. (ho fa.)

Elv. ¡Que darrá ser!...

Per. ¿Qu'ha de sé?... ¡un mar de delicia!

Elv. ¿Vols di una bona noticia?

Per. Já veuras; escolta bé:

(Llegint.)

„Estimat amich Perico:

„sobre l. que'm vas demanar,

„res te puch proporcionar,

„y al moment t'ho notifico

„per no ferte envá esperar.

La casa ja està assortida
 d'un sens fi de dependents,
 vuit mossos, trenta aprenents,
 quatre raspas, ~~una~~ ^{cuatre} didas,
 mestressa, amo y deu parents.
 En fi, crech que son setanta
 los qu'en dita casa viuen;
 y varios qu'hi sentit, viuen
 qu'en un quartel no n'hi ha tanta
 de gent; y hasta á mi m'ho escriuen.
 Mes per có, jo fare passos,
 mirare per altre part,
 pues per tu may se'm fa tar;
 tinch bonas cunyas y brassos.
 Adéu; ton amich: Llopas.

(declamant.)

¿Vens? tot marxa vent en popa.

Berico, aixó va molt mal.

Tot son desgracias.

Oy tal.

¿Vens ja sech?... (de repent.)

(ab estrangera.) Di...

Donchs fes sopas.

Ves; tu sempre estas per bromas.

¿Que vols que'm mati?

Aixó nó.

Campech ho desitxo jo...

¡Déu los guard! (des de dints.)

¡La veu d'un home!...

¿De pot entrar?

Viri avant.

54
Sr Ant. Donchs ab permis. (entra.)
Eiv. (ab alegria.) ¡L'oncle Anton!...

Escena ja
Dits y lo Senyor Anton.

Per. ¿D'ahont surt?

Sr Ant. Vinch de volta 'l mon.

Per. ¡Vaya una sorpresa!

Eiv. ¡Y tant!

Per. ¿Donchs ja ha tornat de l'Habana?

Sr Ant. Per are 'm sembla que si.

Per. Home, es clar; val mes axi.

Sr Ant. ¿Lue hi vols fe? ¿a ni ningú 'm mema.

¿Y que tal, esteu ben bons?

Eiv. Per are, gracias a Déu...

Sr Ant. ¿De tindreu algun hereu?...

Per. No tenim prou patacons.

Sr Ant. No t'espantis, per dimers;
Diné ray, prou que se'n fa;
lo ser rich jo vaig lograr
sens pensar ni saber res.

Per. ¿Com pot ser?

Sr Ant. De'l següent modo:

Menjava en un restaurant
que serviam molt engrax,
bastant bé y molt acomodo.

Alli, sempre's reuniam
a la taula, los mateixos
sis o set; y ab un d'aqueixos,
jó y ell, sempre discutiam

de negocis, de l' govern,
Cuba, naps ó bé xarbias;
passant d'aquet modo'ls dias,
no'ns deixavam ni un moment.

Dins q' un dia, tot parlant
vaig saber qu' era molt ridu;
y al instant penso; jo't flich:
tu tens la sort al devant;
Donchs no perdís l' ocasió!
jo que i di? que'm determino
per demanarli un destino;
jo volia ocupació;
pués, menjar, sense guanyar,
no dona cap benefici.

Ser.

i Mes, quin art, ó quin ofici...

Sr Ant.

Calla; deixam explicar.

Deixava diners al viuit
per cent, y era negociant...

Ser.

i De que; de farina y grans?

Sr Ant.

No; tractava' l' aigua-cuit.

Ser.

¡Ah; ja!

Sr Ant.

sense cap reparo
me va pendrer per escriurer,
puquent d'aquet modo viurer;
y al morir ell, va deixarho
tot en nom meu, per que jo,
mentres vaig sé a casa seva
no tenia un' hora meua;
cap classe de distracció.

Mes un cop va sé mort ell,
vegentme llibre d'apuros

50
y ~~volat~~
~~de~~ de tants mils duros,
al moment faig lo farcell.

Allavors, prenda sens tardar,
passatge per Barcelona...

y, aqui arriba una persona,
qui, ab ella, ve os pot faltor.

Pues aqui lo meu intent
es seguir 'l mateix negoci,
de 'l cual t'atmeto per soci
si ho acceptas, al moment.

Ser. Unde, á mi, molt greu me sap;
per que 'm falta 'l principal;
no tenim cap capital:...

Sr. Ant. No tinguen cap mal de cap;
no os en vuy cap de diner,
que jo may me 'n veuré 'l fi;
si també m'haig de morir.
Tu no hi tens de posar res.

Elv. ¿Será, com vol que nosaltres
paguem tal desprendiment?

Sr. Ant. Sols me poder fer content
deixant-me viure 'b vosaltres.

Ser. No hi ha inconvenient.

Elv. Es clar.

Sr. Ant. Donchs, corrent; ab companyia
viuré jo 'b mes alegria,
que fa de mes bon passar.

Si
¡Ah!... si os falta alguna cosa
diguemho sense raparo.

Ser. No... Com qui hauré de

Sr. Ant. ~~si també tindrà de deixarho;~~

Di

cuom me mori in farà nosa?

No

per vosaltres quedará tot lo que jo hi recullit.

Elv.

Gracias...

Per.

¡Onde!...

1.ª Ant.

Saula y lit

ben bó, aixó no'm pot faltar.

Elv.

Tot com se mereix vosté, se farà

1.ª Ant.

¡Dé, nebots meus;

jo os nombro, los meus hereus.

Elv. y Per.

¡Mil gracias!...

1.ª Ant.

(satisfet.) No hi ha de que;

si per mi es tota una sort pugner viure a casa vostra.

Per.

¡Si n'hi hem dit de fare nostres pensaments que ja era mort!

1.ª Ant.

Millor; no os donyri cuidado;

tots aquets hi son de mes;

¡que hi diris tu? (a Elv.)

Elv.

Que vritut es.

1.ª Ant.

No pendré per có un enfado

¡D'excusa: a que't dedicabas

xii?... ¡tens alguna carrera,

art... ó de quina manera

lo temps, hasta ore empleavas?

Per.

M'estava de dependent

principal en una casa,

que per mi, era una gran basa;

pues n'estava molt content.

Éra com cosa de sis mesos

Per. ¡Gracias!
Elv. ¡Mil gracias!
Per. ¡Onde!
1.ª Ant. Saula y lit
Elv. Tot com se mereix vosté, se farà
1.ª Ant. Dé, nebots meus;
Elv. y Per. ¡Mil gracias!...
1.ª Ant. (satisfet.) No hi ha de que;
Per. ¡Si per mi es tota una sort pugner viure a casa vostra.
1.ª Ant. ¡Si n'hi hem dit de fare nostres pensaments que ja era mort!
1.ª Ant. Millor; no os donyri cuidado;
Elv. Que vritut es.
1.ª Ant. No pendré per có un enfado
Per. ¡D'excusa: a que't dedicabas xii?... ¡tens alguna carrera, art... ó de quina manera lo temps, hasta ore empleavas?
Per. M'estava de dependent principal en una casa, que per mi, era una gran basa; pues n'estava molt content.
Éra com cosa de sis mesos

que la casa va quebrar,
per que un soci nou va entrar...
y... (ademan malicios.)

1.ª Ant. No parlis mes; entesos.

Per. Are jo estava esperant,
pues va escriurem un amich,
dientme: — Tant sols per tu, estidi
fent passos y basquejant. —

1.ª Ant. Pero aixó sense un reís,
fa de molt mal esperar.

Per. Es qu'encare us va quedar
bastant, de l que hi guanyat jo.

1.ª Ant. Així, ja es un'altre cosa.
Mes i que tal, te tracta bé? (a Elv.)

Per. No'm puch pas queixar de ré.

1.ª Ant. Donchs així es com se gosa.
Are, tu, escriu a l'amich,
que no's canvi inutilment;
l'hi dirás, que de repent
has tornat de pobre a riu.

Per. Si ho vol vosté, així's farà.

1.ª Ant. Mes are, m'enten de dir,
i qu' es lo qu' ha passat aquí
mitx'hora antes de jo entrar?

Elv. ¡Ay, ay; com ho pot saber!.. (sorpresa y ap.)

Per. ¡Qui l'hi pot habé explicat!... (id.)

Elv. ¡Qui es estrany!... (ap.)

Per. (ap.) ¡Quedo parat!...

1.ª Ant. ¡Vaja! (al veurels d'aquet modo.)

Elv. (ap.) ¡No se com pot ser!..

Per. ¡Are sí qu' aixó m'amola!... (ap.)

Jr. Ant. Expliqueses, que tant pensar!...

Dev. Ja veurà; ella l'hi dirà;
los donos se pintan solas...

Elv. No diguis, que bon tipet
te n'has fet, y ara t'apartas...

Dev. Es qu'haig d'escriure dos cartas
als amichs...

Jr. Ant. (deturando.) D'aquí un ratet;
no't porta ara això, cap pressa.

Elv. ¡Dy tal!

Dev. Donchs, si ho vol saber,
ab uns cuants mots l'hi diré,
sense ferhi gaire pressa.
Fins avuy, aquí hem viscut,
tres: la sogra, filla y gendre;
y amigo, te de compendre
qu'aguantar mes, no hem pugut;
pues la sogra' l' geni raro,
s'habia ella proposat
robarns' la tranquilitat,
lo diner y... hasta l' conturho
me pujarlas sandes al cap...

Jr. Ant. Avant.

Dev. No'ns deixava viure;
no's podia plora' o riure
qu'ella' l' tot no hi troves tays.
Lo cuinar, tant malament
com podia; ¡mal de mi!...
¡lo qu'ella ha arriuat á dir,
no's pot creure, francament!...
Pregunti voste á l' Elvira

si pot dir mal del marit;
pues jo m'heixo tallá un dit
si no...

Sr Ant.

Bueno, vaja; mira:
tot aixó qu'has explicat,
jo, ja ho sabia primer,
y ab lo qu'hi sentit, veig bé
que sols m'has dit la veritat.
Mes, tocant á la cuestió,
la raho també vos sobra;
pero, crech fareu un'obra
bona, pues ~~per~~ m'hi empenyo jo.
i Si fos cert, qu'arrepentida
se troves ave una dona,
qu'ha fet molt mal en persona,
y s' confessa, y afligida
prega demanant á Deu
que los seus fills la perdonin,
y espera 'l'afany ressoni
l'indult, ab oídos seus;
que faria vostre cor
per tal arrepentiment?...
¡Vaja, diguen, francament!...
¡Sembla qu'os baixi de l'hort!...
Jo... jo... la perdonaria.

Elv.

Sr Ant.

¡Ay tí?

Per.

Jo, no ho sé ben bé.

Sr Ant.

¡Doncas qui ho te de saber?

Per.

¡Oncle Anton, ningú ho diria
lo qu'hem hagut d'aquantar!...
y, com crech que vosté parla

per la sogra, l'perdonarla,
crequi, óncle, que m'vé á ramá.

Dr. Ant. Donchs tu ho dius; per ella parlo,
y es precis que l'atmeteu.

Elv. Jo...

Per. Miri qu'es una creu,
que son pés fins pot matarlo!

Dr. Ant. Son pés, are es molt llanger;
pues tot arrepeniment
deixa son pés al moment,
y'l mal d'antes torna en bé.

Per. Mes qui enten aquest misteri?...
com ho ha sabut tot aixó?..

Dr. Ant. Berque al punt qu'entrava jo
(pues un miracle pot serhi)
me topo' b' ella a l'entrada.
Es elá, el veurem, s'ha suptat;
jo també, pero acabat,
com l'hi vista trastornada
fins m'ha fet posá 'b' sosobre;
Preguntantli'l que tenia
m'ha dit lo que succehia,
sent culpable ella ¡la pobre!...
Allavors es cuan ni ha dit
que s'havia confessat
de tot lo mal qui ha causat,
y que s'bia arrepenitit
de tot, tocant á son gendre,
qu'era'l qui ella havia ofés
sobre tot, mes; y qu'en res
may mes vos tornará á ofendre.

Al veure tal confessió,
l'hi he dit jo: — Donchs puja 'b mi,
fés que no't puguin sentir
fins a l'acte de'l perdó. —

pues sentada ~~Allá fora,~~ ^{ella, agnarda} ~~ella,~~ ~~ella~~ are

y ab omnia espera son fallo;
vosaltres, direu; jo callo.
~~y habent jo parlat prou, callo.~~

Elv. ¡Perico!... (volguent dir que cedeixi.)

Per. (pensativ) Vés; qu'entri. (s'assenta al silló.)

Elv. (corrent cap al foro.) ¡More!...

Escena 10^a

Dits, y la senyora Gracia, qui al entrar s'abrassa 'b sa filla
y plorant d'alegria diu:

J^a G.
Sr Ant.

Filla meua del meu cor!...
Perico, estich molt content
per ton gran desprendiment. (encarantli.)

J^a G.
Per.

¡Perico!... (jenollantse li als peus.)

Fassi 'l favor,
que no es cap confessorari
lo silló, per jenollar-se
devant **Dell**; ja pot absar-se,
pero no te de tornarhi,
~~per que 'lo cap plegaria~~
per que 'b un cop plegarà.
É 'l perdó.

J^a G.
Per.

(aixugantse las llàgrimas) Aixó m'acomoda.

Si tingrés are un'estola
já l'hi faria besar.

Absis; vagi en nom de Déu, (ella fro fá)

però te per penitencia,
lo fer bucallà... l'licència!

1.ª G. No'n faré, que no ho diguen.
Et tu, rep: gracias, Anton,
per tot lo qu'has fet per mi.

2.ª Ant. Ma missió es lo protejir
mentres visca a n'aquet mon.

Protejit vaig serne jo
per un senyor que m' deixà
tot quant ell va arreplegar;
y axi, imito aquell senyor.
No tinguen may cap recel
en puguer fer sempre bé,
pues que'l qui ho practica b' fe
quanya la gloria del cel.
Conto que s'ha arreglat tot
i no es vritat?
Jo crech que si.
No se pas qui ho té de dir.
i No has donat ja, lo teu vot?
Si, per forza; no de grat.
Creume, tingas gran confiança,
qu' en tot trovarás mudansa;
lo mal viurer s'ha acabat.

Per.

2.ª G.

1.ª G.

2.ª Ant.

Per.

2.ª Ant.

Per.

(a Per.)

(ap. al 1.ª Ant.)

(ap. a Per.)

(a Ant.)

~~pues si hi tindh de consentir
ho faig sols (ho tindh de dir)
per vosté; no per la sogra.
accepto de cor la sogra.~~

2.ª Ant. Vaja, això, li han d'aplaudir. (al públic.)

Fi

~~atmeto altre cop la sogra.~~

Dr. Ant.; Dom los brassos!... (A Perico, atgrahit.)

Per. ; Si óncle, si! (S'abrassan.)

Fi.